

Tájházi Hírlevél

A Magyarországi Tájházak Szövetségének
tájékoztatója

2020. 2.
Noszvaj, 2020

XVIII. 2. szám

2020

Szerkesztő:
Dr. Bereczki Ibolya, Hegedűsné Majnár Márta,
Kapitány Orsolya

Technikai szerkesztő: **Matuczka Ferenc**

Felelős kiadó:
Dr. Bereczki Ibolya

Alapító szerkesztő:
Szablyár Péter

HU ISSN 1785-4873

Kiadja a Magyarországi Tájházak Szövetsége
(3325 Noszvaj, Gárdonyi Géza út 13.)

**A kiadvány az Emberi Erőforrások Minisztériuma,
a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Együttműködési Alap
támogatásával valósult meg.**

Szerkesztőség:
3325 Noszvaj, Gárdonyi Géza út 13.
E-mail: tajhazszovetseg2002@gmail.com

Sokszorosítás:
Észak-magyarországi Gyógyturisztikai Egyesület

Címlapon:
Májusrózsa díszítése a Bogyiszlói Tájháznál
(Fotó: Varga Dalma)

TÁJHÁZAK NAPJA 2020-BAN IS!

VIRTUÁLIS TÁJHÁZI KAPUNYITÁS A KÖZÖSSÉGEK HETE RÉSZÉKÉNT

2020. május 1 – május 17.

Úgy gondoljuk, hogy a mostani rendkívüli helyzetben sem szakadhatunk el egymástól, a tájházakat szereplőktől. Tájházaink kapuit, ajtajait a mai kor digitális eszközeivel virtuálisan is megnyithatjuk látogatóink, vendégeink előtt!

Kulturális örökségünk, hagyományaink gazdagsága csodálatos pillanatokkal, percekkel ajándékozhatja meg a bezártságra kényszerülőket akkor is, ha nem közvetlen és személyes a kapcsolatunk.

Bátorítjuk, buzdítjuk a hazai és a határon túli tájházak működtetőit egyaránt, hogy az idei Közösségek Hetéhez csatlakozva a tájházukhoz kapcsolódó szokásait, tradíciókat, népművészetüket rövid, néhány perces videó felvételekkel juttassák el az otthonlévőkhez és a Tájházsövetséghez! A felvételekkel interaktívan mutassák be tárgyi és szellemi néprajzi örökségüket, viseletüket, ismertessék meg legkedvesebb népdalaikat, táncaikat, tanítsanak kézműves fogásokat az online közösség számára. Lehetőség nyílik arra is, hogy virtuális túra keretében mutassák be tájházukat az érdeklődőknek. Mindeközben vigyázzanak magukra, tartsák be az egészségük védelméhez szükséges szabályokat.

A programsorozat felvezető eseményeként május elsején mindenkit arra hívunk, hogy ki-ki a tájházában állítson májusfát, vagy készítsen májuskosarat (bármilyen növény, például cserepes virág is megfelel a célnak, ha volt a településen hagyománya). A májusfa a Közösségek Hete nyitónapjáig, május 11-ig szabadon díszíthető jókívánásokkal, szeretetüzenetekkel és egyéb díszekkel. Így készülünk lélekben együtt a közösség ünnepére, nyissuk ki a tájházaink kapuját a látogatók előtt, egyelőre virtuálisan!

A virtuális kapunyitásról rögzített videókat és a májusfaállításról, májuskosár készítésről készült felvételeket tegyék közzé saját felületeiken, honlapjukon, közösségi oldalainkon, de mi is folyamatosan várjuk e-mail címünkre, hogy felkerülhesse nek facebook oldalunkra és a tajhazszovetseg.hu-ra, valamint a legjobbakat tovább küldhessük az országos média felületekre is.

Mindehhez várjuk mindazon tájházfenntartók jelentkezését, akik élnek egy új, a virtuális térben is létrejövő közösség megerősítésének lehetőségével. Mellékelten küldjük a Közösségek Hete felhívását is azzal a kéréssel, hogy programjaikat ott is regisztrálva, csatlakozzanak az országos rendezvénysorozathoz.

Kérjük, hogy a mellékelt jelentkezési lapot 2020. április 27-ig kitöltve juttassák el a tajhazszovetseg2002@gmail.com e-mail címünkre, valamint regisztráljanak a Községek Hete regisztrációs felületén is.

További információ: <https://kozossegek hete.hu>

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc5SjWWjGNGgsUqCn7q7CWYltszV-kST6SRPgvgJged080ApA/viewform>

Elek májusfája a Szlovák Önkormányzat épülete előtt (Fotó: Kecskés Andrea)

Rendkívüli helyzet – új kihívások – ötletes megoldások

A 2020. esztendő nagy változásokat hozott mindannyiunk életében. A COVID-19 vírus miatt kialakult rendkívüli helyzet alaposan felforgatta a tájházak mindennapjait is. A lehetőségek számbavétele után ki-ki vérmérséklete szerint reagált erre a nem várt kihívásra. Voltak, akik egy időre lakatot tettek a tájházukra, voltak olyanok, akik a kezdeti ijedtség után átmeneti megoldásokon törték a fejüket, mások viszont élve az internet lehetőségeivel, igyekeztek ebből a helyzetből a lehető legtöbbet kihozni. Lássunk ezek közül néhány példát Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékből, melyek – mint ahogy azt az élet bizonyította – nemcsak a „bezártság” idején alkalmazható jó gyakorlatok.

Tapasztalataink szerint a legaktívabb, online, tájházi – múzeumi élet a Facebook felületen zajlik. A 2016-ban létrehozott Múzeumi körkép (Hajdú-Bihar megye) nyilvános csoport, melynek jelenleg 377 tagja van, a Hajdú-Bihar megyei múzeumok, kiállítóhelyek, galériák, tájházak programkínálatait mutatja be. Hírt ad továbbá a megye jelentős kulturális eseményeiről is.

Az itt szerzett tapasztalatokat hasznosítva 2020 februárjában indítottuk a Kelet-magyarországi tájházak nevű csoportot. Akkor még nem is sejtettük, hogy milyen nagy hasznunkra lesz ez a kezdeményezés. A „Hírek, programok, érdekességek Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tájházaiból” leírással létrehozott csoportnak mára már 319 tagja van, s nem múlik el úgy hét, hogy ne lennének újabb jelentkezők. Öröm az is, hogy posztjaink 31 %-ához hozzászólások is érkeznek, tehát nemcsak látják, hanem olvassák is bejegyzéseinket. Igyekezünk valóban értékes tartalmakat feltölteni, ezzel is jelezve, hogy tájházaink élnek és készülnek az újrainytásra.

Virtuális túrán mutattuk be a két megye több mint 60 tájházát fotók, rövid filmek, építészeti leírás, vagy egy emlékezetes program felidézésével. Néhány lelkes tájházvezető segítségével meséltek is a kiállított tárgyak. Megismertük különleges történetüket, sorsukat, készítésük körülményeit. És bizony minden napra jutott olvasnivaló!

Szent György napja hagyományosan a tájházak kapunyitásának örömnépe színes programokkal, amit most az élet átírt. Mi azonban nem estünk kétségbe, hanem inkább felelevenítettük az elmúlt évek Tájházas Napjainak legemlékezetesebb pillanatait Hosszúpályitól Biharkeresztesen át Csökmőig.

Nagyrábén sem hagyták veszni a hagyományokat, hanem egyedi módon csatlakoztak a Virtuális kapunyitáshoz. Ványai Gusztáv, a Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye vezetőjének képes bejegyzése így szólt. „A volt és leendő kedves látogatóinknak egy tárgy – kiállítást megelőző – előkészítő munkáiról számolok be fotósorozat segítségével. Ezzel mutatom be, hogy ma is érdemes eldugott, világvégi, áram

Májusfa díszítés Zalalövön

nélküli tanyára eljutni tárgygyűjtési céllal, hogy a leletmentés milyen felkészülést igényel, hogy egy-egy tárgy felkutatásához, mentéséhez, szállításához mennyi ember összehangolt munkája szükséges, milyen sok történet, élmény elevenedik fel a régi munkaeszközök, gépek bemutatásával. A kombájnt a vasgyűjtőbe leadás előtti napokban sikerült megmenteni, 2020. április 27-én, egy Debrecen melletti tanyáról.”

Nekik köszönhetjük azt is, hogy az állatok kihajtásának napjára a település gémeskútját is megjavították, amelynek komoly munkamenetét a fotók és leírások segítségével mi is követhettük.

A Nagyrábéi Tájház évről évre hagyományosan ekkor rendezi meg a Sárrett Íze Fesztivált, amely igen népszerű tavaszi gasztronómiai rendezvénye a környező bihari településeknek. Ezúttal azonban arra biztattak mindenkit, hogy főzzenek otthon bográcsban, készítsenek róla fotókat és osszák meg élményeiket a közösségi hálón. Nagyszerű kezdeményezés volt ez is.

A rendkívüli helyzet ellenére a májusfa állítása sem maradhatott el a tájházainkban. Örömmel tettük közé csoportunkban a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és a Tájházsövetség Közösségek Hetének „beharangozására” szóló felhívását, hogy „ki-ki a tájházában május elsején állítson májusfát vagy készítsen májuskosarat (bármilyen növény, például cserepes virág is megfelel a célnak, ha volt a településen hagyománya)”. A csatlakozás egyik legszebb példája Tiszadadáról érkezett – a Remény májusfájáról: „Mindig remek közösségi program szokott lenni a hagyományörző

májusfa állítása. A járványhelyzet, a csoportos együttlétre nem ad most lehetőséget. De nincs veszve semmi, hiszen így is részese lehetsz a közösségnek, s a májusfaállításnak. Hogyan? Köss szalagot a Remény májusfájára! Küldd el messenger üzenetben, milyen színű szalagon, mit üzenél a világnak az összefogás és a szeretet jegyében, s mi ráírjuk a szalagra és rákötjük a valóságban is. Vigyázzunk egymásra Tiszadán is! Írjuk a szalagot és kötjük a fára a közösségnek, a közösségért.”

Addig, amíg csak a képek és a hírek segítségével barangolhattunk a tájházaink világában, a posztok segítségével csoportunkban gyűjthették a virtuális látogatók az élményeket: például a levendulababa vagy a tökszárduda készítésének módjáról. Megtudhatta mindenki, hogy melyik 58 élelmiszer-ipari termék reprezentálja az Európai Unióban az észak-alföldi régiót. A YouTube csatorna kisfilmjeit is megosztottuk a nagyrábéi kézi aratásról, a beregi keresztszemes hímzésről, a túristvándi vízimalomról, a szatmári szilvalekvárról és a paszabi szóttésről. Vaskóné Borika is kinyitotta időről időre a kis pepita füzetét, előkerültek a régi családi receptek. De sok-sok, a régi világból ismert tanáccsal is ellátta az olvasókat a gyógyteáktól a népi gyógyítás praktikákon át.

Örömmel számoltunk be az újranyitásról: az első látogatókról a Nyírbogdányi Tájházban, a varázslatos Múzeumok éjszakájáról a Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteményében, vagy a létavértesi Rozsnyai Gyűjtemény kihelyezett, új múzeum-pedagógiai foglalkozásáról.

Vaskóné Borika ötlete nyomán, a veszélyhelyzet inspirálta a 2020. április első napjaiban létrehozott *Maradj itthon, fedezzük fel otthonról Magyarországot* csoport létrehozását. Az érdeklődést mutatja, hogy néhány nap alatt 222 tag csatlakozott a felületünkhöz, mára pedig már 320-ra emelkedett a csoport tagjainak a létszáma. Magyarország sok szép tájat, természeti csodákat, felfedezésre váró apró falvakat, igazi kincseket tartogat. A csoport azoknak a közössége, akik szívesen nyaralnak, barangolnak belföldön, maguk szeretik felfedezni országunk szépségeit. Az oldal azokat az amatőr fotókat fogadja szívesen, amelyeket az utazók maguk készítettek. Ezek a fotók hiteles képet mutathatnak arról, miért szeretünk itthon otthon lenni, hogyan látjuk az országunkat, annak szépségeit. Elindítottunk egy képfelismerő játékot is, ami rendkívül népszerű a látogatók között.

Hogy mit adott ez a rendkívüli helyzet nekünk, a tájházakat szerető, a múltat tisztelő, a kétkezi munkát becsülő látogatóknak és szakembereknek? Igazi közösséget, egymást segítő csapattá váltunk. És egy kis hitet abban, hogy a látogatók visszatálnak hozzánk, s bakancslistájukra egyre több tájház is felkerül.

Korompainé Mocsnik Marianna

Gémeskút javítás Szent György napjára

A Tájházak Napjához, a Sárrét Íze Fesztiválhoz eddig állatkihajtás felelevenítésével csatlakozott a nagyrabéi Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye. A hagyományoknak megfelelően a nyájat végighajtottuk a falu főutcáján, hogy a legeltetési társulat tagjai a nyájhoz csaphassák a legelőre induló téli szálláson lévő állataikat. Idén nem hajthattuk a jószágot a csoportosulás elkerülése miatt. A birkák ezt nem bánták, annál inkább azt, hogy a télen letört a legelőn lévő gémeskút gémje, így azt rendbe kellett tenni. A régi gémet leszereltük, újat tettünk helyébe. Ennek a munkának a lépéseit mutatom be néhány fotó segítségével.

A kút javítása nem készülhetett volna el Cseh Tamás, Hochrein Balázs, Jakab Tibor, Karszt János, Karszt Tamás, Kenderesi Ferenc, Társi László nélkül. A szaknácádó Martin László volt.

A fotók magyarázó szövegét az alábbiakban adom meg:

Néhány napja kimentünk az erdőbe kiválasztani egy 15 méter magas, lehetőleg egyenes, egyenletes vastagságú fát, amely alkalmas kútgémnek. A gém működését könnyíti, ha tönköstől ássuk ki a fát, amely plusz súlyt biztosít a vödör felhúzásához. (1. kép) Kidöntve már nem olyan egyenes, de majd úgy forgatjuk. A hossza miatt csak bálaszállítóval tudtuk kivinni a legelőre. (2. kép) A legelőn lévő kút ágását kiástuk, hogy a földre fektetve szereljük. Ebben a 45 fokos kidőlt állapotban az is megfordult a fejünkben, hogy itt szereljük le a régi, törött gémet. Ehhez hozzá is fogtunk. Nem tűnt biztonságosnak, kivitelezhetőnek. (3. kép) A kútágas félig kiásva, kidöntve. (4. kép) A gém elfektetve már szerelhető volt. A villa, a két ág közül próbáljuk kiütni a tengelyt, mérsékelt sikerrel. A rozsdá, a csapadék, a görbület miatt sarokcsiszolóval vágtuk ki. (5. kép) Az új gém közepére egy tartó-merevítő rönköt vágtunk, csavaroztunk. Reményeink szerint a gém így később görbül meg a folyamatos terhelés miatt. A tengelyt ebbe szereljük, ezt fúrjuk ki, hogy a gémet ne könnyítsük, vékonyítsuk ki a furattal. A gém alá rögzített tartót kifúrjuk a tengelynek. A gém az ágasfa villái között. A tengelyt kalapáccsal vertük keresztül a villákon és a tartó fán. A tengely felesleges hosszát sarokcsiszolóval levágjuk. A gém másik végére visszasereljük az ostort. Szinte készen vagyunk, csak 90 fokkal kell emelni, forgatni. (6. kép)

A gémet odakötöttük az ágashoz, és 6 méteres emelőmagasságú géppel próbálkoztunk. Az ágas alsó vége belecsúszott az eredeti gödrébe, de hogyan tovább? Homlokkrakodó segítségével bíztunk a csúsztatva emelve megoldásban, reméltük, hogy csak lesz valahogy. (7. kép) Egyik húzza, másik tartja. A holtpontra (függőlegesig) működőképes. A kötelek átkötözése után mindkét gép tartja. Az ágas a helyén, viszonylag közepén. A kiásott földet visszatemetjük az ágas köré. A földet locsoltuk, tömtük. Az ágas áll. A függőtől még messze van. A gém hozzákötve az ágashoz.

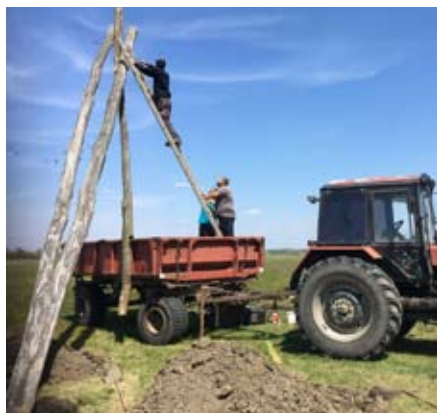

1. kép

2. kép

3. kép

4. kép

5. kép

6. kép

7. kép

8. kép

9. kép

10. kép

Ha eloldjuk, vajon nem csapódik-e föl, hogy a gém másik végét földhöz csapva azt eltörje? Az ostor végére nem kötöttünk kötelet, így nem tudjuk helyére húzni. A két gép beállítja a függőlegest. Minden gépes mozdulatot néhány perces kötélrögzítés, majd kötél eloldás kísért. (9. kép)

A gém súlyozott végét a rakodógép villával engedték följebb-följebb. A biztonság miatt egy kötelet is kötöttünk rá, hogy el ne szabaduljon. (10. kép) A gém átbillent. A súlynál rajta maradt a kötél. Az ostort viszont már ki tudjuk kötni, tőlünk függ a gém játéka. Az ostort teljesen fel kellett engedni, hogy a súly fölötti kötelet le tudjuk oldani. (11. kép) Az ostort próbáljuk a gém megfelelő – kút fölötti – részére rögzíteni. A naplementére elkészültünk. (12. kép) (A fotókat Ványai Gusztáv készítette.)

Ványai Gusztáv

11. kép

12. kép

A Vilma-ház új kiállítóterrel bővült

2020. július 9-én Somogyszobon a Vilma-ház új kiállítóterrel és kiállítással bővült. Az ünnepség alkalmával köszöntőt mondott Hodorics Katalin, a település polgármestere, a kiállítást megnyitotta Hauptman Gyöngyi, a nagyatádi Városi Múzeum muzeológusa. A vendégeket köszöntötte Spanics Ágnes, a Vilma Háza Alapítvány elnöke.

Az eseményen elhangzottakat az alábbiakban közzétesszük, amit a fejlesztés összefoglalója zár. (A szerkesztők)

Köszöntök minden kedves jelenlévőt, aki megtisztelte a Vilma Háza Alapítványt azzal, hogy eljött az új tetőtéri helytörténeti és népművészeti kiállítás megnyitójára.

A műemlékház már számos ünnepélyes megnyitót élt meg, mióta 2003. szeptember 6-án a Vilma Háza Alapítvány közreműködésével és önkormányzati támogatással megvalósult az épület teljes felújítása és átadása a köz javára.

1981-ben Puskás Vilma halála után a somogyszobi fiatalok lelkes csoportja felvállalta a település első téglaházának megmentését. Hittek abban, hogy megmenthetik a Puskás portát, hogy unokáik is láthassák majd, hol éltek az elődök. A cél az volt, hogy Puskás Vilma öröksége a szabadkéményes konyhával együtt ne legyen az enyészete. Nem tudom, hogy mekkorát mertek álmodni akkoriban, hiszen gondok akadtak bőven, de szerintem még álmodni sem mertek arról, amilyenné a ház és környezete fejlődött.

Az idők folyamán a műemlékvédelem engedélyével a portára kinti kemence, zsalszerkezetes melléképület, fonott göré, kút, méhes került áttelepítésre. 2009-ben közel 1000 db eszköz került leltárba, mellyel hivatalosan is muzeális kiállítóhely lett a ház, gyűjteménye pedig – mely a Vilma Háza Alapítvány tulajdona – közgyűjtemény.

2014-ben pályázati forrásból a hátsó udvarra egy új, nagy melléképület készült, melyben kialakítottak egy kamrát, nagy konyhát kemencével és egy foglalkoztatót, illetve itt kapott helyet a kovácsműhely is. 2017–18-ban a foglalkoztató tetőterét építettük be, 2018-ban elkészült a fészker, fél év múlva egy kisebb fedeles is.

A foglalkoztató tetőterét azzal a céllal építettük be, hogy kiállító térként funkcionáljon. A tetőtér berendezéséhez bútorzat, tárolók beszerzésére LEADER pályázat útján, a Vidékfejlesztési Program keretén belül a Rinya-Dráva Szövetség Egyesület működési területére meghirdetett, Közösségi célú fejlesztések című felhívásra benyújtott kérelme alapján az Alapítvány 999 998 Ft támogatásban részesült. A kiállítóter berendezésének eredményeképpen az Alapítvány tulajdonában lévő közgyűjtemény a helyi közösség, az ide látogató csoportok, vendégek részére méltó módon bemutathatóvá válik.

A Somogyszob múltját őrző és bemutató tájház komplexum hármas funkciót tölt be: múzeum-kiállítóter, kézműves foglalkozások műhelye, valamint közösségi tér. Az épületegyüttes a magyarországi tájházhálózatban is kiemelkedő jelentőségű.

A műemlék és portája a tájház-lánc tagjaként rajta van a világörökség várományosi listáján. 2019. évben elnyerte az „Örökségünk – Somogyország Kincse” címet.

Tisztelt Ünneplők!

Az egyik legjobb dolog, ami a házzal történhetett, hogy 2001-ben megalakult a működtetését végző civil szervezet, a Vilma Háza Alapítvány. Felismerve a civil szervezetekben rejlő erőt és lehetőséget, hogy a társadalmi-kulturális élet fontos részeként megfelelő keretet és lehetőséget biztosítsanak közös érdekek, értékek mentén meghatározott célok elérésére, érdekeik érvényesítésére.

Az önkormányzat, az itt élő emberek nevében köszönöm a Vilma Háza Alapítvány tagjainak a településünk múltját felkutató, összegyűjtő, megőrző és átörökítő munkáját. Lénárd Sándortól idézve: „*otthon ott van az ember, ahol gyökerei vannak, halottai az anyaföldben, ahol tegeznek az embert, ahol a nagyapja ültette diófának a gyümölcsét tőri, és fát ültetve unokáira gondol*”.

Az alapítvány tagjai, a „*vilmások*” akár itt élők, akár elszármazottak, ténylegesen otthonuknak érzik Somogyoszobot, ezt a házat, hiszen fát ültetnek és gondoznak, a múlt minden egyes összegyűjtött darabja és gondos elhelyezése állhatatos és kitartó munkájukat példázza, és teszik mindezt teljesen önzetlenül, a legnagyobb alázattal. Az elmúlt időszakban volt szerencsém több alkalommal belelátni az itt folyó munkába és a tagok részéről két dolgot hallottam általában: „Hány órára?” és „Mit hozzak?” Azt hiszem, ez sok mindent elárul. Bízom abban, hogy a helyi lakosok közül is egyre többen érzik majd magukénak ezt a házat és környezetét, hogy az itt folyó, a múlt tárgyi és szellemi értékeit megőrző és átörökítő munka töretlen maradjon.

Hodoric Katalin polgármester

Pecset Emőke (cselló), Hauptman Gyöngyi, Spanics Ágnes, Hodoric Katalin polgármester a megnyitón (Fotó: Kapitány Orsolya)

A somogyszobi Vilma-ház új kiállításának átadása

Szeretettel köszöntök mindenkit! Vilmásokat, somogyszobiakat és „nem Somogyszobon lakó somogyszobiakat”!

Köszönöm a megtisztelő felkérést a kiállítás megnyitására!

Ha a „*Jószámuló Vilma*” most itt lenne, megkérhetnénk, hogy fejben számolja ki gyorsan, hány éves is ez a ház, az ő szülői háza. Mivel azonban ő már egy másik helyen számol, helyette én számoltam ki, persze nem fejben: a ház 1839-ben épült, tehát idén 181 éves. Vagyis nagyjából 66 ezer napja része Somogyszob életének. 8 emberöltőn keresztül látta, figyelte az itteni emberek hétköznapjait és ünnepeit, örömeit és bánatait, mindennapi munkájukat, küszködéseiket és sikereiket. Láthatja megszületni, felnőni, megöregedni és meghalni sok-sok generáció gyermekeit.

A most nyíló kiállításon a tárgyak, fényképek, leírások révén megelevenednek az elmúlt generációk történetei. Megelevenednek és a figyelmes látogatók számára megélhetővé, átélhetővé válnak. Múzeumi környezetbe kerülve a tárgyak számára új élet kezdődik: kiszakadtak eredeti használati környezetükből, elszakadtak alkotóiktól, tulajdonosaiktól. Már nem ugyanaz az értelmük, a jelentésük: a szövőszék vetélőjét többé nem használják új vásznak megszővésére, a lakodalmas fazékban nem fő többé töltött káposzta az összegyűlt rokonság számára. A suszter széke sem lesz többé csirizes, mert a mester összekeni, és a kolompok sem a legelőre kihajtott állatok nyakában csengenek ezentúl. Letisztítva, vitrinekben szépen elhelyezve, a posztamenseken sorozatokba rendezve, magyarázó feliratokkal ellátva emlékekké, az elmúlt idő és elmúlt emberek munkájának, életének tanúságtevőivé váltak. Magyarázatok nélkül a legtöbbről már nem is tudjuk, mire voltak jók, mire használták őket, hiszen az az életforma, az a világnézet, gondolkodásmód, ami éltette őket, szintén a múlté már.

Ugyanakkor ezek a tárgyak mégsem egy távoli kultúra tárgyai, nem idegenek. Saját tárgyaink, hiszen apánk, nagyapánk, dédanyánk használták őket. Azok a gyerekek, akik a kiállítás képeiről néznek ránk, nem mások felmenői: édesanyánk a komolyan néző copfos kislány, vagy az apánk, aki vidáman mosolyog a székre tett lavórban. A megszőtt vásznakban, a simára koptatott kalapács nyelében szüleink, nagyszüleink keze munkáját, küszködéseit, örömeit, gondoskodó szeretetét érezzük. Ezért a saját tárgyaink, még ha múzeumba kerültek is – vagy éppen azért – számunkra továbbra is azt a sokrétű értékrendszert őrzik, amit életük során felhalmoztak.

S ezek a tárgyak, a képek mesélnek. Történeteket szönek az időről, amelyben élünk. Családi elbeszéléseket mondanak, amelyek már azelőtt kijelölték helyünket a világban, mielőtt magunkra eszméltünk volna. Sőt, mielőtt megszülettünk volna. Sok-sok kedvenc somogyszobi történetem van, közülük néhányat föleleveníték.

A történelemben olyan távolinak tűnő, tananyagként megtanult reformáció a templomszerző történetben élő valósággá válik számomra. Somogyszobon a török hódoltság után, a 18. század elején visszaszivárgó lakosság a protestáns hitre tért át, és hamar templomot és iskolát épített magának. (Figyelemre méltó egyébként, hogy az iskolához, az oktatáshoz a somogyszobiak mennyire ragaszkodtak mindig.) 1744-ben azonban a reformátusok frissen épült templomát és iskoláját bezárták, a falut a veszprémi káptalanhoz csatolták. Negyven év múlva a közösség megelégette ezt a helyzetet, és 1785-ben a református gyülekezet nevében Puskás János (Jószámló Vilma öse) és Pálfi József – hangsúlyoznám, hogy gyalog – elmentek Budára, Bécsbe, majd újra vissza Budára, hogy templomépítési jogot szerezzenek. Ezt – kintársuknak és óriási gyalogló teljesítményüknek köszönhetően, kb. 1000 km-t tettek meg – meg is kapták. Mondhatjuk, szó szerint kijárták. A szobi reformátusok először egy paticsfalú templomot építettek, ami 40 év múlva leégett. A szilárd falú, új templomot 1837-ben kezdték el építeni, 1841-ben elkészült. A mai napig áll és szolgálja a közösséget. Gyönyörű példája ez a történet a kintárságnak, a konok, dacos elszántságnak és a hit erejének.

A helyi felekezetek együttélésére, különbségeire, és olykor előforduló ellenségeskedésére mutat rá a drótnélküli fazekak története. Az 1920-as évekre erősen megfogyatkoztak a szobi reformátusok, a katolikus felekezethez tartozók viszont egyre többen lettek, s ki is nőttek a templomukat. Ezért aztán szerették volna elcserélni azt a reformátusok szép nagy templomával. Ezen a kérésen a reformátusok úgy felbőszültek, hogy mérgükben az összes fazekukról leszedték a drótot, ezzel is kimutatva, hogy ők módosak, bármikor tudnak venni újat, nem kell, hogy a drót védje az edényeiket, míg a szegényebb katolikusok ezt nem tehetik meg. S ha ezt megengedhetik maguknak, akkor a nagy templomot is fönn tudják tartani. A versengés, a kivagyiság, és a nehézségeken való felülemelkedés története ez.

A 20. század első felét két nagy háború határozta meg, amelyekből a szobiak sem maradhattak ki. Számomra az egyik legmegrázóbb és egyúttal legmeghatóbb történet az első világháborúhoz kapcsolódik: a kilenc gyermekét özvegyként, egyedül nevelő édesapa, Kertész János története, aki hosszú évekre eltűnt a háború, a hadifogság, a betegség poklában, s amikor végre hazakerült, az ország különböző pontjairól kellett összegyűjtenie a gyermekeit. Csodálatos, szinte mesébe illő módon, mindannyian meglettek! Akárhányadszor olvasom a gyönyörűen elmesélt történetet, nem tudom könnyek nélkül olvasni.

Alig húsz év múlva újabb háborúba vonultak a szobiak. Vonultak a Don-kanyarhoz is. A kiállítás egyik képsorozatán láthatóak a végtelen orosz pusztákon, hóban, fagyban gyalogoló emberek, a bajtárs sírja, a sírhoz vezető lábnyomok a hóban. A legszürreálisabb kép számomra egy tájképszerű fotó, amelyen a havas, ködös, kopár tájban felismerhetetlenül beöltözött emberek, gépek, lovak állnak rendezetlenül.

Nem sorolom tovább, olvassák, nézzék meg a kiállításban e történeteket.

Számomra csodálatos és jelképes dolog az, hogy az új kiállítás helyszíne a padlás. A padlás – különösen a régi falusi házaknál – szerves része volt a családi és a gazdasági életnek. A gyakran ott tárolt gabona és egyéb szükséges dolgok mellett a padlás volt a helye a használatból kikopott, de semmiképpen nem kidobandó régi tárgyakkal. S ezeket nemcsak azért őrizték, mert „talán jók lesznek még valamire”, hanem azért is, mert a legtöbbször családi emlékeket hordoztak. Amint ezt Fekete István Csend című regényének kisfiú főhőse is tudja, aki rendszeresen feljár a padlásra, ahol a régi tárgyak beavatják őt a család történetébe. Egy rövid részt idézek a regényből:

„(...) amikor elmentem a régi ruhák, kosarak, bútorok, eszközök mellett, megálltam egy percre, mintha közelebb jöttek volna hozzám, mintha régebben ismerném őket, mint amilyen régen ismerem, és mintha nagymama ládája lenne köztük a király, aki nekem ajándékozta nemcsak a tárgyakat, de lényük titokzatos valóságát és az időt is. (...) S amikor elindultam lefelé, a régi holmik bölintottak, hogy bizony, ez úgy volt, de ezt nem tudja senki, csak én, aki kinyitottam a lakatot, s ezzel kinyitottam egy elmúlt világ ajtaját, mintha nagyon öreg könyvet nyitottam volna ki, amelyben a valóság legtitokzatosabb meséi vannak megírva. Valami puha, biztonságos, elveszít-hetetlen öröm szállt utánam, mint az álom árnyéka, amiben múlhatatlan élet ragyog, s aki egyszer ezt a könyvet megkapta, el nem vesztheti már soha.”

A kiállítás segítségével Önök is nyissák ki ezt az öreg könyvet, amely bevezeti olvasóit a somogyszobi valóság titokzatos meséibe!

Korábban azt mondtam, hogy József Vilma háza sok somogyszobi nemzedék életét kísérte figyelemmel az elmúlt csaknem két évszázad során. Ez azonban nem pusztán múlt időben igaz. A ház az elmúlt években új életre kelt, és másképpen, mint korábban, de szerves része, sőt, egyik központja Somogyszob jelenkori életének is. Azért, mert egy csodálatos közösség épült köré, ami működteti, élte: a Vilmások közössége. Az ő kitartó, lelkes, igényes munkájának és szeretetének köszönhetőek az új kiállítások is: a padláson, a „fekete ház”-nak nevezett kamrában és az országosan is egyedülálló „budi-múzeumban”. Szívből gratulálok mindannyiuknak ahhoz, amit létrehoztak, és amit folyamatos tevékenységgel évek óta fenntartanak!

És végül, de nem utolsósorban mindannyiunk nevében köszönetet mondok minden egykori és jelenbeli somogyszobinak, hiszen, ha ők nem adják át féltve őrzött, megbecsült családi emlékeiket, történeteiket, ez a ház nem tudna megtelni ilyen mély és gazdag tartalommal, a csodálatos kincsek padlásával.

Szívből gratulálok és köszönetet mondok mindannyiuknak! További jó munkát kívánok!

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Hauptman Gyöngyi

Kincsek a padlásón

Nagy dolog volt a Vilma-háznál a 2020. július 9-i tetőtéri kiállítás megnyitása.

Lezárult egy hatéves periódus. 2014-ben épült meg a 100 m² alapterületű melléképület (egy helyi nagygazda egykori istállójának a rekonstrukciója), egy év múlva beépült a tetőtér, így egy tágas, szép kiállítótér jött létre. Egy évvel ezelőtt megrendeltük a tervezett kiállítás installációját.

LEADER pályázaton az épülethez 20,8 milliót, a tetőtérhez 8,7 milliót, a bútorzathoz 1 millió Ft-t nyertünk. Ezt a Vilma Háza Alapítvány kiegészítette 500 000 Ft saját forrással, így készült el a kiállítótér berendezése. Saját forrásból rendeztük be a kiállítást, de előtte rendbe tettük a kiállítandó tárgyakat. Apróságokra elköltöttünk 80000 Ft-ot (festék, rozsdátlanító, tiplik, csavarok, fapálcák, ragasztók, lámpák, stb.). Ennél több volt a munka. A karantén alatt egyszerre 2–3–4 ember dolgozott, az országos szigorítás feloldásával nőtt a számuk, gyakran 10–12, 16–19-re is egy-egy alkalommal. Mostak, vasaltak, drótkeféztek, ragasztottak, festettek, fúrtak, faragtak, meszeltek, tapasztottak és tették, amit kellett, az alapítvány tagjai.

Nemcsak a kiállítóteret, hanem a raktár megbontásával be kellett rendeznünk a kamrát, az új szerszamos helyiséget a fa melléképületünkben. Előtte azt is tapasztalni kellett, meszelni, a tetőt megjavítani, a padozatot megcsinálni, s így rendeztük be a hagyományos kamránkat.

Az új kiállítótérbe 177 db textil, 484 fa, kerámia és fém alapanyagú tárgy, a tárlókba 233 papír (régirakatok, könyvek, stb.), a falra 197 db irat és kép felkasírozott másolata került, szövegmagyarázattal, történetekkel. Ez a teljes gyűjteményünknek kb. a 25%-át teszi ki. Ezzel a kiállítással megszűnt, bár még nem teljesen, a műemlékház túlszűfolsága.

A kiállítóterben nemcsak néprajzi és helytörténeti tárgyakat mutatunk be, hanem Spanics Katalin gyűjtésében és feldolgozásában a helyi szobi reformátusok szokásait is (pl. menyasszonygyász, nagypénteki szobabelső, karácsonyi asztal stb.). A kiállítást kísérő ismertetőket szintén Spanics Katalin tárgyiilagos, pontos munkái.

A vilmásokon kívül köszönet illeti Hauptman Gyöngyit, a nagyatádi múzeum etnográfus-muzeológusát, aki lendületet, szakmai és egyéb segítséget adott a rendezéshez. Négy alkalommal jött el segíteni a kollégájával együtt, amit ezúton is köszönünk!

A kiállítást tematikusan rendeztük be. Emléket állítottunk a vasútnak (nagy szerepet játszott, játszik a falu életében), a volt testvér szervezetünknek, a JEK-nek (Jókedv, Egészség, Kultúra), a falu művészeinek (Sámóczi József amatőr festő és Kovács János népi faragó). Bemutatunk egy komplett cipézműhelyt, az I. és II. világháború emlékeit, a három egyházat (református, katolikus, evangélikus), a régi

falú életéből dokumentumokat, a férfiak, gyerekek, asszonyok emlékeit, a kelengye tárgyait. Ugyanúgy tematikusan rendeztük be a kamrát is a melléképületben, a szövés-fonás, disznóölés stb. eszközökkel.

Most készült el a *Budi-múzeumunk* is a régi melléképületben, az árnyékszék helyén, 2 m²-en. Ez kissé meglepő téma, de a mindennapokhoz hozzátartozó dolog volt régen és ma is. Van benne árnyékszék, gyerek és felnőtt szoba WC, éjjeliedénygyűjtemény, kukoricacsutka, s a WC-építés szobi története olvasható a falon és egy felszólító irat másolata WC építésre. Spanics Katalin munkája az ötlettől a megvalósításig.

A megnyitó jól sikerült, 80 érdeklődő volt, és megtisztelt bennünket Kapitány Orsolya, a Magyarországi Tájházak Szövetsége elnökségi tagja, Prikler Szilvia Beatrix, a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága néprajzos-muzeológus munkatársa, Farkas Gergely, a Szennai Skanzen múzeumpedagógusa. Az egyik fiatal vilmásunk, Pecsét Emőke dudu-nótát adott elő csellón, de asszonyaink is kitétek magukért, sok finom süteményt sütöttek, ezzel kínálhatták a vendégeinket.

Spanics Ágnes

A tetőtéri kiállítás látképe (Fotó: Lövétei Lajos)

Részletek a kiállításból (Fotó: Lövétei Lajos)

Építés és közösségépítés a készülő Kóspallagi Tájházban

Beszámoló és vidékfejlesztési tanulságok a 2020. június 27 – július 5. közötti építőtáborról

2020. június 27. és július 5. között ismét építőtábort tartottunk a készülő Kóspallagi Tájházban. Ezúttal, munkánk története során először, egy teljes héten keresztül láttunk vendégül önkénteseket. Kezdetektől egyformán fontos számunkra, hogy a fizikai épülés mellett az a közösség is épüljön, mely a tájházat majd fenntartja, magáénak tekinti, és később majd megtölti étellel és programokkal. Ahogy egyik csapattagunk megfogalmazta, számára az épület helyrehozása szinte mellékes, a lényeg a közösség épülése a folyamat közben. Erre a közös építésnél kevés jobb módszer és apropó akad. Emiatt ezúttal úgy döntöttünk, hogy saját ismeretségi körünkből toborzott önkéntesekkel végezzük a felújítást, természetesen betartva a járványügyi előírásokat. Érkeztek hát résztvevők mindenhol, a faluból és kívülről egyaránt. Ezt is tudatosan végezzük így: sok jó visszajelzést kaptunk, hogy a „hasonszőrű” emberek faluba vonzása egy jó irány, pozitív módon pezsdítik fel ittlétükkel a település életét.

A hét alatt hatalmas munkát sikerült elvégeznünk, még az előzetes várakozásokhoz képest is jóval nagyobb ütemben tudtunk haladni. Az első nap felfedeztük a falu határában lévő vályogvető helyet, és egy nagyobb adagot ki is termeltünk, amivel javítottuk a vakolat minőségét. Közben bevetettük a kölcsönbe kapott szecskavágót, és leszecskáztunk jó pár bála szalmát a vályoghoz. Közben azon is elgondolkodtunk, mekkora munka lehetett az állatok számára napi szinten bevetni az izomerőt igencsak igénylő eszközt. A vályog taposása mellett most már betonkeverőt is használtunk a simítóréteg keveréséhez. Az önkormányzat támogatása igencsak meglátszott munkánk hatékonyságán, nemcsak betonkeverőt kaptunk, de az önkéntesek felélesztése érdekében kávéfőzőt is. A helyi LEADER egyesület pályázatán beszerzett eszközparkunk is nagyon jól vizsgázott az első bevetésén.

Közben elkészültek az építéstörténeti és faanyagvédelmi szakvélemények is a Népi Építészeti Program keretében, és mi is sokkal okosabbak lettünk. Kiderült, hogy a ház legrégebbi része a 4. és az 5. helyiség, egy sütőház és mellette egy lakószoba. Az utcafronton egykor előkert volt, az épület pedig fokozatosan bővült előrefele – legújabb része az utcafronton álló tisztaszoba. A hét végére az első tisztaszoba és a kamra tapaszátását befejeztük, a konyha sarkából kibontottuk a modern vizesblokkot. A 4. és 5. helyiségben levertük a vakolatot, és javítottuk, ahol szükséges volt. Így már csak két helyiség vár az utolsó simító rétegre, utána pedig már csak a földémet kell kezelni és meszelni.

A hagyomány és a modernitás találkozása (Fotó: Balogh Pál)

Meszelnéi tanulás – a gyakorlatban (Fotó: Balogh Pál)

A konyhában már ki is próbáltuk a meszelést. Bár elméletben tudtuk, hogy kell ennek nekilátni, úgy gondoltuk, mindenképp érdemes bevonni a helyi tudást is. Ezért megkértük Bíró Gyuláné Schottner Irén nénit, hogy mutassa meg nekünk, miként csinálták ezt a helyiek egykoron. Irén néni nem csak megmutatta, de rögtön ki is meszelte egy rétegben a konyhát, közben pedig rengeteget mesélt az egykori építkezésekről. Végül pedig azt is elmondta, szerinte hogy lenne érdemes berendezni a tisztaszobát.

Más idős vendégünk is akadt a hét alatt: Csintalan István bácsi szinte minden nap meglátogatott minket. Nemcsak saját tárgyai közül ajánlott fel számos darabot, de a faluban is elkezdett a tájház számára felkutatni tárgyakat. Egy vállalkozókedvű csapatot pedig még gombászni is elvitt az egyik délután.

A fizikai építés mellett azonban más is lezajlott, de ez már „belül történt, mi megesett”. A hét alatt egy rendkívül változatos csapat verődött össze, ahogy ezt a színes csoportképek is bizonyítják. Voltak bőven helyiek, volt, aki Budapestről csatlakozott, kit az építészeti oldal vonzott ide, kit a közösségi élmény ígérete, kit a néprajzi kutatás és gyakorlatba helyezésének vágya. Az épület szépülése mellett így a jövőben is gyümölcsöző kapcsolatok épültek és fontos találkozások zajlottak le. Ennek a vidékfejlesztő hatása se lebecsülendő, a helyiekkel is sok fontos és inspiratív, a jövőre is jelentős kihatással bíró beszélgetésnek volt jelen sorok írója is tanúja. A helyiek számára az integrált vidékfejlesztésben is oly fontos, inspiráló

Generációk találkozója (Fotó: Szabó Dorottya)

Épül a gyűjtemény (Fotó: Balogh Pál)

Épül a közösség (Fotó: Vidák Brigi)

Tapasztás és tapasztalás (Fotó: Vidák Brigi)

Hogyan lesz a sárból lakóház (Fotó: Vidák Brigi)

és katalizáló külső hatások érhatték őket, a külső önkéntesek pedig érzékenyebbé válhattak a vidék értékei és problémái iránt.

Mindez véleményem szerint megéri azt a plusz fáradságot, amit a nyitott rendezvény kíván. Ugyanakkor az igazsághoz hozzátartozik, hogy sokszor nem volt egyszerű 20 fő önkéntest koordinálni a területen úgy, hogy mindenki számára mindig jusson munka, de ne is hajtsuk túl magunkat. A tapasztalatokkal a tájház as csapat már a hét közepén elkezdett számot vetni, és sok újdonságot találtunk ki, hogy miképpen lehet még hatékonyabban csinálni egy hasonló építőtábor a jövőben.

Nagy vágyunk, hogy a közösség magáénak tekintse az épületet, és mikor megnyitjuk, mint programhelyszínt, a falu maga töltse fel programokkal. A hét alatt ebben is jelentős haladást értünk el. Idén másodszor volt a Biber Egyesület gyerektáborának is helyszíne az udvar, most egy, a vályogozást bemutató múzeumpedagógiai foglalkozást szerveztünk a táborba, de egy esti táncháznak is helyet adott udvarunk. Volt, aki a táborban önkénteskedő fiatalok közül hozzánk is önkéntesnek jelentkezett, és olyan gyerek is, aki a tábor végén, mikor fel kellett sorolni, miért hálás, a tájházat említette első helyen.

A jelentős haladás azonban még csak a kezdet – jövőre folytatjuk. A külső homlokzatokat hasonló építőtábor során újítjuk fel, a nyílászárókat, a földémet és a tetőt, a kutat és a kaput, valamint a beomlott sütőkemencét pedig a Népi Építészeti Program segítségével tervezzük helyreállítani. Érdemes követni minket, mert mindig folyik valami a házunk táján: adománygyűjtő kampányok, nyilvános események, öszsel pedig már a kiállítás közösségi tervezésének akarunk nekifutni. Programjaink zöme nyitott, várunk tehát mindenkit erre a befogadó településre!

Balogh Pál Géza

Az építőtábor és a gyerektábor közös csoportképe (Fotó: Vidák Brigi)

Jegyzőkönyv

Készült a Tájházzövetség elnökségi üléséről, amelyet 2020. január 30–31-én (csütörtökön és pénteken) 10.00 órától tartottunk Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeum igazgatási épületében.

Jelen voltak: a mellékelt jelenléti ív szerint. Kimentette magát: Mislai Zsolt, Kóvári Emese és Kicsindi Enikő.

Köszöntő: a jelenlévő elnökségi tagokat dr. Bereczki Ibolya elnök köszöntötte, majd Hegedúsné Majnár Márta ügyvezető elnök ismertette, hogy az előző elnökségi ülés óta eltelt időszakban kik jelezték csatlakozási szándékukat a szövetséghez. Jogi tagként a Taktaharkányi Tájház, egyéni tagként pedig Gödről Privári-Mürschberger Zsuzsanna kulturális örökség szakember, restaurátor kérte felvételét. Hegedúsné Majnár Márta röviden bemutatta a jelentkezőket, majd az elnökség egyhangú igen szavazattal jóváhagyta a tagfelvételi kérelmeket.

Az első napirendi pontban dr. Cseri Miklós főigazgató úr ismertette, hogy a Szabadtéri Néprajzi Múzeum kultúrstratégiai intézményként milyen együttműködést folytathat a tájházakkal.

A 2019. évi CXXIV. törvény rendelkezett a Nemzeti Kulturális Tanácsról, a kultúrstratégiai intézményekről. A törvény módosítása háttérben áll egy határozott elképzelés a kulturális politikáról, melynek „egyablakos” rendszer kialakítása a célja. Ennek alapja, hogy ne szerteágazó döntési mechanizmusokra épülő irányítás és finanszírozás valósuljon meg, hanem kultúrstratégiai intézmények irányítsanak egy-egy területet. A kulturális policy és a finanszírozás a jövőben a kultúrstratégiai intézmények feladata lesz, a népi hagyományok ágazatban a Szabadtéri Néprajzi Múzeum is ilyen szerepet tölthet be. A forrásokat a központi költségvetés biztosítja, öt éves szerződés keretében. A Nemzeti Kulturális Tanács a kulturális ágazatok egységes kormányzati stratégiai irányításának szakmai alapjait biztosítja. A Tanács elnökét a kormány határozatában nevezi ki és menti fel. A Tanács tagjai: a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és a kultúrstratégiai intézmények vezetői, összesen 18 fő. A Tanács javaslatot tesz a kormány részére a kultúra kormányzati stratégiájára, véleményezi és összehangolja a kulturális ágazati fejlesztési terveket.

A kritériumok között szerepelt, hogy a kultúrstratégiai intézmény az illetékeségi területén rendelkezzen hálózattal, ennek a Szabadtéri Néprajzi Múzeum eleget tesz. Három területen végzi majd a Szabadtéri Néprajzi Múzeum a munkát, ezek a következők: szellemi örökség, népi műemlékek és az oktatás.

Dr. Cseri Miklós elmondta, hogy a Skanzen a legelsők között került a kijelölendő intézmények körébe, ez köszönhető a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ tevékenységének, valamint a tájházak hálózatának. Utóbbiért elismerését fejezte ki a szövetség elnökségének és megköszönte az elmúlt 18 év munkáját. Főigazgató úr szerint olyan minőségi változás várható, ami előnyére szolgálhat az egész szakmának. Regionális központok alakulnak ki (az öt skanzen bázisán) és várhatóan egy regionális mentori hálózat is létrejön. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum az egyedüli a 18 kultúrstratégiai intézmény közül, amelynek egy élő, országos civil szervezettel van kapcsolata, és van társadalmi beágyazottsága. Várható, hogy a szövetségnél a feladatok „felfrissülnek”, de a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának a feladatköre is kiteljesedik, továbbá a határon túli feladatok ellátása is előtérbe kerül. A kultúrstratégiai szerepet csak úgy tudja betölteni a Skanzen, ha rendelkezésre állnak a szükséges források, ezek pedig a szövetségen keresztül is eljuthatnak a tájházakhoz. A tervek szerint az oktatás, a képzés is sokkal kiemeltebb szerepet kap a jövőben.

Dr. Bereczki Ibolya elnök az elmondottakhoz hozzáfűzte: az elmúlt évek programjaiban a szövetségnél a közösségek bevonása meghatározó volt, ez óriási előny ebben a helyzetben.

Az elnökség köszönettel elfogadta az elhangzott tájékoztatót.

A második napirendi pontban Fancsalszki Noémi (Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága) a Népi Építészeti Program előkészítő szakaszáról informálta az elnökséget.

Mint kiderült, az elmúlt évi program maradványa ad lehetőséget a szakmai előkészítésre igényelhető támogatásra, ennek a felhívása januárban jelent meg. A pályázat meghatározó feltételeinek ismertetését követően Bihari Ádám elnökségi tag két gyakorlati példa nyomán hívta fel az elnökség figyelmét néhány fontos szempontra. A népi építészeti emlékek helyreállítását megelőző szakmai dokumentációk elkészítéséhez nyújtható támogatás az örökségvédelmi építészeti tervdokumentáció, értékleltár, faanyagvédelmi, statikai és szerkezeti-diagnosztikai szakvélemények, valamint falkutatás elkészítésére fordítható, vagy az értékek azonosítása által már célzottan összeállítható szakrestaurátori tervek és komplex építészeti tervdokumentációk összeállítása kezdeményezhető.

Dr. Bereczki Ibolya az elhangzott ismertetőt kiegészítette azzal, hogy február 6-án tartanak a Skanzenben információs napot, melyre a potenciális pályázókat szeretettel várják.

A harmadik napirendi pontban az elnökség értékelte a 2019-es évet. Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök elmondta, hogy véleménye szerint nagyszerűen sikerültek a megtervezett események, így a regionális és az országos találkozók, a Tájházak Napja és az MTKI-val közös programok is. Az éves közgyűléssel és az el-

nökségi ülésekkel a szakmai célkitűzések meghatározása mellett eleget tett a szervezet a jogszabályi előírásoknak is. Az új elnökségi tagok fokozatosan ismerték meg területüket és feladataikat, igyekeztek felzárkózni tapasztaltabb társaikhoz. Bihari Ádám személyével a szövetség egy korábban kevésbé felvállalt szerepéhez is közelebb került, a tájházak állagmegóvásának, szakszerű felújításának folyamata válhat megismerhetővé, elsajátíthatóvá kezdeményezéseinek és kapcsolatrendszerének köszönhetően.

Korompainé Mocsnik Marianna szerint sokat fejlődött a tájházak közötti összefogás, példa rá a *Mesélő tárgyak* füzet, melyet Biharban önréből valósítottak meg, s ezen keresztül egymást is ajánlják a résztvevők. Hiánypótló kezdeményezésként a kistelepülési múzeumpedagógiai program nagyon jól működik, 1300 gyerek részére biztosít a tankerületi központ forrást 13 település tájházában foglalkozásokra, 2020-ban pedig immár 26 település 2800 diákja részére lesznek hozzáférhetőek a múzeumpedagógiai órák. A *Tájházak Napjához* is szívesen csatlakoznak a régiójában működő tájházak, ugyanígy a *Közösségek Hete* vagy a nyitott kézműves házak napjához is. A minőségi előrelépést abban látja, hogy egymást is ösztönzik a csatlakozásra.

Az Észak-alföldi régióban a *KultúrBónusz* kísérleti program a *Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek* projekt keretében valósulhatott meg, ez a tájházak számára is új távlatokat nyitott meg a múzeumi élményközpontú oktatási programok területén.

Bajnóczy-Kovács Edina harmadik gyermeke születését követően 2019 áprilisától tudott ismét a szövetség ügyeire nagyobb figyelmet fordítani. Gyömrőt, Kókát és Zsámbokot tudja a régiójából a leginkább pozitív példaként felhozni, ezeken a településeken a Kubinyi Ágoston Program támogatásával számottevő fejlesztések valósulhatnak meg. A boldogi országos találkozóra prezentációval készült, sajnos az októberre tervezett regionális találkozó nem valósult meg, ezt március 27-én, pénteken Zsámbokon tervezik bepótolni. Fontosnak tartja a telefonon vagy személyesen lefolytatott szakmai beszélgetéseket, úgy véli, ezek hatására egy folyamat, a közös gondolkodás elindult a régiójában.

Urbán Anett az Észak-magyarországi régió új elnökségi tagjaként elsősorban igyekezett megismerkedni területe tájházaival és a feladattal. Adatbázist készített, 85 tájházat tárt fel a régiójában. Feladatának érzi, hogy személyesen is megismertesse magát minél több tájházfenntartóval, működtetővel. Felsőtárkány adott otthont az általa szervezett regionális találkozóknak, ahol értékes ismeretekhez juthattak a résztvevők.

Dr. Bereczki Ibolya javasolta, hogy az MTKI által végzett Kubinyi Ágoston Program Észak-magyarországi pályázati monitoringjánál Fancsalszki Noémihez csatlakozzon a személyes benyomások kialakítása érdekében.

Dr. Páll István felügyelő bizottsági tagként fogalmazta meg, hogy tapasztalatai szerint az irodalmi emlékházakra jelentős források állnak rendelkezésre, ezek szakértői munkáiba kapcsolódott be (Niklán és Horpácson), illetve a Konyári Tájház létrehozásához nyújtott szakmai segítséget.

Kapitány Orsolya a Kubinyi Ágoston Programmal kapcsolatban mondta el, hogy tapasztalatai szerint a dél-dunántúli tájházak sajnos nem szerepeltek eredményesen. Mecseknádasd például évek óta sikertelen, a környezet ugyan rendezett, de a kiállítás mára már elavult, sajnálja, mert többre lenne érdemes. Bogviszlón az épület homlokzatának és első szobájának a felújítása gyönyörűen megvalósult, de az állomány veszélyeztetett állapotban van, segítségre van szükségük, hogy a gyűjtemény is megfelelő körülmények közé kerüljön, amíg a felújítási munkák folytatódnak. Regionális találkozót Szajkon a német nemzetiségi tájházakkal közösen tartottak, ennek az ismeretátadás volt a témája.

Jaszmann Gabriella örömmel élte meg, hogy a német nemzetiségi településeken még mindig van lelkesedés tájház létrehozására. Erre Szajk mellett Majson a magán tájház nagyon szép példa, legújabbán pedig Üröm jelezte tájház létrehozásának a szándékát. Figyelemre méltó hagyományörző kezdeményezésként említette a német nemzetiségi tanösvény kialakítását, melyet mindenhol helyi kézművesekkel, helyi erőből oldottak meg. Stációk létesültek, amelyeken a látogató adalékokat kap az adott település múltjáról és tartozik hozzájuk egy vezető füzet is. A sok nagy-szerű állomásból egyik kedvence a somberekai harangjáték. A mi szempontunkból előremutató, hogy legalább nyolc tájház is kapcsolódik a tanösvényhez.

Király Katalin arról adott számvetést, hogy jelenleg 65 szlovák tájház működik az országban, a 66. a kerepesi néprajzi gyűjtemény lesz, amely rekonstrukcióként létesül. 2019. április 13-án Terényben tartották az országos konferenciájukat, az ottani tájházhoz kapcsolták a szakmai programot is. Júliusban a tájházak bekapcsolódtak a Gyetván megvalósult „Külhoni szlovákok vasárnapja” programba, augusztus végén pedig Csorváson Szlovák Emlékházat adtak át. Továbbra is dolgoznak azon, hogy a szarvasi tájház visszakapja a működési engedélyét, Rudabányácskán közel állnak hozzá, hogy megszerezzék a muzeális intézményi működési engedélyt.

Kulik Melindának, mint új elnökségi tagnak késő ősszel sikerült regionális találkozót megvalósítani, az eredetileg tervezett vésztői helyszín helyett Szegeden a Napsugaras Tájházban. Az esemény témája a tárgyalgató népművészet volt. Számára fontos, hogy a rendszer működését átlássa, ehhez időre van szüksége. Az adatbázis készítés folyamatban van, az elkövetkező évben remélhetőleg a fenntartók pontos elérhetőségeit is sikerül összegyűjteni.

Bihari Ádám a népi építészeti mentorálás mellett regionális zárt Facebook csoport létrehozását tervezi, számára sokat segít munkatársa Drimmel Lászlóné, aki adminisztrál, készíti az adatbázist.

Miszlai Zsolt távollétében Hegedűsné Majnár Márta foglalta össze, hogy a Közép-dunántúli régió új elnökségi tagja az elmúlt hónapokban a személyes kapcsolatok kiépítésére és adatbázis létrehozására koncentrált, valamint több létrehozni kívánt tájházat mentorál. Dr. Bereczki Ibolya hozzáfűzte, hogy Az év tájháza felhívásnál a veszprémi Bakonyi Ház pályázatát ő ösztönözte, véleménye szerint Zsolt jól debütált szövetségünk elnökségében.

Kicsindi Enikő írásban küldte meg a 2019-es tevékenységéről szóló összegzését. A Csemadoktól nehezen érkeznek az információk, a szlovákiai magyar tájházak adatbázisa így lassan készül. Úgy gondolta, hogy kezdetben egy kisebb területtel próbál dolgozni, ez lenne az Alsó-Garam mente, itt szeretné elsőként összegyűjteni a tájházak számát és közösen kialakítani egy kisebb régiót. A tapasztalata az, hogy az itteni tájházakat vagy magánszemélyek vagy civil szervezetek hozták létre nagy fellángolással, de a későbbiekben nem tudják jól hasznosítani ezeket. Nincsenek rendezvényeik, csak a falu lakói látogatják, nem tudnak róluk máshol. Szeretne számukra közös akciókat szervezni, egy közös Facebook oldalt létrehozni, ahol egymás rendezvényeiről információt kapnának. Célkitűzése megszervezni a támogatásukat (önkormányzat, állami, pályázatok, stb.), továbbá az Alsó-Garam Menti Fejlesztési Partnerséggel karöltve egy kis információs füzet kiadását tervezi.

Dr. Bereczki Ibolya az elnökség beszámolójának végeztével megköszönte mindenki munkáját és kifejtette, hogy az új tagoknál a feladatmegosztásban is számítnunk, nem csupán a régiójukban van szükség az aktivitásukra, hanem a szövetség működésének minden területén is.

A negyedik napirendi pontban a 2020. évi munkaterv összeállítására került sor:

Esemény	Helyszín	Időpont	Felelős:
Közgyűlés	Szentendre	április 4.	Hegedűsné Majnár Márta
I. Elnökségi ülés	Szentendre	január 30–31.	Hegedűsné Majnár Márta
II. Elnökségi ülés	Tiszaújváros	június 5.	Hegedűsné Majnár Márta/Urbán Anett
III. Elnökségi ülés (<i>A Nemzeti Összetartozás Éve jegyében Hagyományaink vendégségben</i>)	Szentendre	szeptember 5.	Hegedűsné Majnár Márta
IV. Elnökségi ülés	Ecser	november 6.	Hegedűsné Majnár Márta/Király Katalin
Tájházak Napja	országszerte	április 25–26.	Hegedűsné Majnár Márta

Esemény	Helyszín	Időpont	Felelős:
Közösségek Hete	országszerte	május 11–17.	Dr. Bereczki Ibolya
Múzeumok Majálisa	Nemzeti Múzeum	május 16-17.	Hegedűsné Majnár Márta
XVIII. Országos Találkozó	Budaörs	október 1–3. vagy 8–10.	Hegedűsné Majnár Márta
Múzeumok Őszi Fesztiválja	országszerte		Hegedűsné Majnár Márta
Nyugat-Dunántúli Regionális Találkozó			Bihari Ádám
Dél-Dunántúli Regionális Találkozó	Somogy megye	június 12.	Kapitány Orsolya
Közép-Dunántúli Regionális Találkozó	Veszprém	augusztus 10.	Miszlai Zsolt
Észak-Magyarországi Regionális Találkozó	Mezőkövesd	szeptember 18.	Urbán Anett
Közép-Magyarországi Regionális találkozó	Zsámbok	március 20.	Bajnóczy-Kovács Edina
Dél-Alföldi Regionális Találkozó	Vésztő-Mágor	augusztus 28.	Kulik Melinda
Kelet-Magyarországi Regionális Találkozó	Hosszúpályi – Konyár	szeptember 11.	Korompainé Mocsnik Marianna
Határmenti szakmai találkozó	Nagysalló	április 18.	Hegedűsné Majnár Márta
Szlovák Tájházvezetők konferenciája	Szentendre	április 18	Király Katalin

Az ötödik napirendi pontban a 2020. évi közgyűlés időpontjának, napirendjének és a beszámoló tartalmának egyeztetése, a tisztújítás előkészítése történt meg.

A közgyűlés javasolt időpontja és helyszíne: 2020. március 20-án 10.00 órától Zsámbok, illetve határozatképtelenség esetén a Szabadtéri Néprajzi Múzeum konferencia terme 2020. április 4-én (szombaton) 10.00 óra.

Javasolt napirend:

Köszöntők

1. A közgyűlés tisztségviselőinek – levezető elnöknek, jegyzőkönyvvezetőnek, szavazatszámlálóknak, jegyzőkönyv hitelesítőnek – a megválasztása
2. Az év tájházvezetője elismerés átadása
3. A Szablyár Péter emléklakett átadása

4. Beszámoló a 2019. évben végzett munkáról – Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök és az elnökség
5. Éves beszámoló, közhasznúsági jelentés – Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök
6. A Felügyelő Bizottság 2019. évre vonatkozó jelentése – dr. Vigh Annamária FB elnök
7. Alapszabály szerinti rendes tisztújítás
8. A szövetség 2020. évi munkaterve és költségterve – Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök
9. Tájékoztató a XVIII. Országos Találkozó előkészületeiről, programjáról – Jaszmann Gabriella
10. Határtalanul – Simon András (Tanszékvezető, Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék)
11. Határtalanul – Dr. Vajda András (Adjunktus, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem)
12. Határtalanul – Gál Adél (II. Rákóczi Ferenc Kárpátjai Magyar Főiskola és a Pro Cultura Subcarpathica Alapítvány munkatársa)
13. Szabadtéri muzeológiai és tájházi képzés résztvevőinek prezentációi
14. Egyebek
15. Elnöki zárszó – dr. Bereczki Ibolya

A beszámoló tartalma:

Szervezetünk 2019. évi működése, gazdálkodása és szakmai tevékenysége. A régiókat képviselő elnökségi tagok készítsenek prezentációt a saját területükön végzett munkáról (a rendelkezésre álló idő 5–5 perc).

A tisztújítással kapcsolatban az elnökségi tagok egymást követően nyilatkoztak a tisztség elfogadásáról. Továbbra is vállalja a megbízatást Korompainé Mocsnik Marianna, Urbán Anett, Jaszmann Gabriella, Király Katalin, Kulik Melinda, Bihari Ádám, Hegedűsné Majnár Márta, dr. Bereczki Ibolya. A távollévők közül Kővári Emese és Miszlai Zsolt előzetesen ugyancsak jelezte, hogy részt kíván vállalni elnökségi tagként a szövetség életében.

Kapitány Orsolya arról nyilatkozott, hogy nem tudja vállalni a továbbiakban a teljes régiós munkát, de szívesen segít egy-egy részfeladat megvalósításában, például a Tájházi Hírlevél szerkesztésében. Önmaga helyett Vidák Tündét, a Marcali Múzeum igazgatóját javasolta a pozícióra.

A felügyelő bizottság jelen lévő tagja, dr. Páll István kész vállalni az elkövetkezendő időszakban is a tisztséget. Az elnökség a napirendet egyhangú szavazattal (tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadta).

A hatodik napirendi pontban Az év tájházzvezetője kitüntető díjról és a Szablyár Péter Emlékplakett odaítéléséről döntött az elnökség.

Dr. Bereczki Ibolya és Bihari Ádám javaslatára az elnökség egyhangúan fogadta el, hogy Dombi Alajosné Joli, a Felpéci Tájházat működtető alapítvány elnöke kapja Az év tájházzvezetője címet.

Dr. Bereczki Ibolya és Bajnóczy-Kovács Edina felterjesztésére ugyancsak az elnökség egyhangú támogatásával a Szablyár Péter Emlékplakettet 2020-ban Novák Lászlóné Gréti, a Szadai Tájház vezetője kapja.

A hetedik napirendi pontban a 2020. április 25–26-i *Tájházak Napja* programsorozat előkészítéséről tárgyalt az elnökség. Dr. Bereczki Ibolya kérte, hogy a Szent György napi hagyományokon túl az esemény idén kapcsolódjon a Nemzeti Összetartozás Évéhez, a felhívás tartalmazza az erre vonatkozó ajánlásunkat. Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető javasolta, hogy a 20 éves jubileumát ünneplő Bodrogkisfaludi Tájház legyen a program központi megnyitójának a helyszíne. Az elnökség mindkét előterjesztést egyhangúlag fogadta el.

A nyolcadik napirendi pontban a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának 2020. évi terveiről Fancsalszki Noémi tájékoztatta az elnökséget. Feladataik közé tartozik a Kubinyi Ágoston Program folyamatos monitorozása (mindhárman dolgoznak benne, beosztották egymás között az ország megyéit), a tájházak adatbázisának bővítése, a szeptember 5-re tervezett *Hagyományaink vendégségben* program megszervezése, a június 16–20. között megvalósuló Népi építészeti Nyári Egyetem előkészítése, a műtárgyvédelmi és muzeológiai mintaprojekt folytatása (restaurátor és néprajzos hallgatókkal május 10–12-én várható az újabb alkalom). Munkakörükhöz tartozik kiadványok megjelentetése is, jelenleg a Tájházi TudásTár 2. műtárgyvédelmi témában készül (általános műtárgyvédelmi eljárásokat, jó gyakorlatokat tartalmaz, a három eddigi helyszín tapasztalataival, tanulságaival), a Tájházi TudásTár 3. tervezett témája a népi építészet, ezen belül a hagyományos tetőfedés. Dolgoznak egy szlovén-magyar Interreg pályázatban is, Vas és Zala megyei, valamint szlovéniai tájházakat és szálláshelyeket vonnak be, programcsomagokat állítanak össze. A tájházak kiválasztásának szempontrendszerét és fejlesztési tervét az MTKI készítette el.

A kilencedik napirendi pontban a 2020. évi budaörsi országos találkozó témájának és programjának meghatározására került sor. 2020. október 1–3. vagy 8–10. a tervezett időpont.

Jaszmann Gabriella az elnökség tagjaként, egyben a találkozóknak helyszínt biztosító budaörsi Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjtemény munkatársaként tett javaslatot a programra.

A 0. napra Budaörs szakrális értékeinek megtekintését (ótemető, országos elüzetési emlékhely, kálvária, kőhegyi kápolna, templom) javasolta, vacsorával a Bence pincében.

A szakmai nap helyszíne a város Ifjúsági Klubja lesz, ebédre a helytörténeti gyűjteményben kerül sor, párhuzamosan annak megtekintésével, a vacsorát pedig a közeli Friedmann Házban fogyaszthatják el a résztvevők. Témaként az együttélés kerül a középpontba, a nemzetiségek, a népességcsere megjelenítési formái tájházi közegben. A tanulmányi kirándulásra a Budaörs – Zsámbék – Pilisszentiván – Solyvár – Budakeszi – Budaörs útvonalat javasolta.

Jaszmann Gabriella programtervét az elnökség egyhangúlag elfogadta, megbízva az ügyvezető elnököt és a házigazdákat a pontosítással, a részletek kidolgozásával.

Az elnökségi ülés január 30-i hivatalos része befejeződött, a napot a Szabadtéri Néprajzi Múzeum jóvoltából közös vacsora, majd baráti beszélgetés zárta.

2020. január 31., péntek 9. 00 – 11.30

Az elnökségi ülés a szövetség jövőképeének meghatározásának céljával műhelymunka keretében folytatódott a következő napirendi pontokkal:

1. napirendi pont: Közösségépítés és a helyi identitás fejlesztése a tájházak lehetőségeivel.

Dr. Bereczki Ibolya felvezetesként a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* EFOP pályázati előzményeket ismertette, melynek célja a társadalmi aktivitás növelése, a fejlesztésbe bevont településeken a közösségi szerepvállalás erősítése volt. A projekthez tartozó mentori hálózat már megszűnt, a megvalósítóknak ugyan még van fenntartási kötelezettségük, de ettől függetlenül is kívánatos, hogy a tájházak köré közösségek szerveződjenek. Ebből kiindulva kérdezte az elnökség tagjait, hogy milyen módon látják a közösségek bevonásának lehetőségét.

Király Katalin arról beszélt, hogy a szlovák nemzetiségi településeken élő idősebbek önként felajánlják a segítségüket a tájházak rendben tartásához, rajtuk keresztül a fenntartás feladata válik könnyebbé.

Kulik Melinda: városi környezetben ez nem működik, de Szegeden például a régi ételek készítésének elsajátítására közösségi igény mutatkozott, ami viszont kontrollt igényelt a tájházvezető részéről.

Korompainé Mocsnik Marianna: Biharkeresztesen a római katolikus közösség kapcsolódik jól a tájházhoz, önálló kezdeményezésük volt a Mária szobor állítása, illetve a Szent László zarándoklat állomásává is váltak.

Király Katalin néhány ecseri példát említett a helyi közösségek aktivitására. A József napi estéken az idősek mesélnek a település hagyományairól a fiataloknak, de az Űrnapi sátor is szép mintája a generációk közötti tudásátadásnak, immár a

fiatalok végzik az ezzel járó munkát, tudják, hogy mikor és hogyan kell feldíszíteni Húsvétra. Az ilyen jó gyakorlatoknak köszönhetően a kulturális identitáson keresztül formálódik a közösségi tenni akarás.

Dr. Bereczki Ibolya az elhangzottakra reagálva kérdezte meg, hogy mi történik, ha az öregek elmennek? Azt kezdeményezte, hogy az idei Közösségek Hetében „Hozd magaddal a nagyit”, „Hozd magaddal az unokát” típusú események megvalósítására kérjük meg a tájházakat. Kapitány Orsolya: a somogyszobi Vilma Háza Alapítvány nagyon jól működik, itt egy idősebb korosztály jelenti az alapot, de a nemzedékek összekapcsolása a rendezvényeken megjelenik. Hidas, Órtilos, Csököly is szép példa a közösségek aktivitására, de a somogyszobihoz hasonló folytonosság máshol kevésbé jellemző.

Hegedűsné Majnár Márta az ócsai példán keresztül a szülők és gyerekeik közötti tudásátadást említette, ahol akár egy fejkendő kötésének a technikájára is szívesen szánnak elmélyült figyelmet és sok-sok gyakorlatot anyák és lányaik.

Dr. Bereczki Ibolya megerősítette, hogy a Közösségek Hetének felhívását egészítsük ki szövetségünk tagjai számára, kerüljön bele a tájház és környezetének rendbe tétele is közösségi munka segítségével, illetve a hagyomány visszatanulásának a lehetősége is az ócsai példa szerint.

Kulik Melinda szerint a sajtóval való kapcsolat is nagyon fontos, próbáljunk sajtóanyagot készíteni az ilyen alkalmakról, hívjunk meg újságírókat az eseményekre.

2. napirendi pont: : Kapcsolódás a Nemzeti összetartozás évéhez.

Hegedűsné Majnár Márta összegezte, hogy előző nap már több javaslat merült fel, így tárgyaltunk a *Hagyományaink vendégségben*, az országos találkozó és a Tájházak Napja kapcsolódási lehetőségeiről, a célunk, hogy mindezeket megvalósítsuk.

3. napirendi pont: Együttműködés a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságával.

Dr. Bereczki Ibolya megkérdezte az elnökség tagjait, hogy mit látnak mi szükségesnek, miben fejlesszük a kapcsolatunkat? Számára a műtárgyállományra vonatkozó felmérés fontos célkitűzés, szükséges feltárni, hogy mennyi műtárgy van a tájházainkban. A működési engedéllyel rendelkező tájházaknál 400 ezres a műtárgyak száma, de ahol nincs működési engedély, ott is kellene tudnunk az adatokat. Fancsalszki Noémi készít egy kérdőívet a felméréshez, a szövetség elnöksége próbálja meg elősegíteni, hogy minél többen választ adjanak majd erre. Bihari Ádám az építészeti állapotfelmérés, monitorozás fontosságát hangsúlyozta.

Dr. Bereczki Ibolya válaszában hangsúlyozta, hogy kultúrstratégiai intézményként fontos az állapotfelmérés, amit össze is lehet kapcsolni a Teleki Alapítvány kutatásával. Építész hallgatók, restaurátor hallgatók, fiatal néprajzosok bevonása is megtörténhet, ezáltal muzeológiai állapotfelmérésre is sor kerülhet.

Bihari Ádám: a Tájházsövetség a társadalmiasítást képviseli, ha a Tájházigazgatóság létrehoz egy adatbázist, a szövetség segítheti az oktatási intézményekkel kialakítani a kapcsolatot.

Dr. Bereczki Ibolya szerint a közösségi bevonás lehet inkább a szövetség szerepe, a közösségeknek lehet betanítani részükről is elvégezhető munkafolyamatokat. A Tájházigazgatóság, a Tájházsövetség elnöksége, a megyei hatókörű városi múzeumok néprajzosai, valamint a tájházi referensek együttműködése hozhatja a legjobb eredményeket a helyzetfelmérésben és a feladatmeghatározásban.

Kapitány Orsolya: az állapotfelmérés után a megújítás milyen módon történhet? A kiállítás ne csak statikus legyen, a Vilma házánál pl. az ünnepekhez „öltöztetik” az enteriőrt. Szerinte nagyon fontos a múzeumpedagógiai beágyazottság is, hogy sokkal intenzívebbé váljon az iskolákkal történő együttműködés.

Kulik Melinda: a sok tárgygal rendelkező házakat ösztönözni lehet vándorkiállítások létrehozására, a környező településeken ezek bemutatására. Dr. Bereczki Ibolya kiválónak vélte a javaslatot, de feltétlenül tematikus formában és foglalkozásokkal egybekötve.

Korompainé Mocsnik Marianna egy már megvalósult példát említett. Tíz bihari tájházból kértek tárgyakat, ezekből állítottak össze egy kiállítást, melyet minden hónapban másik településre vittek el. Ehhez kapcsolódóan a település minden iskolásának és óvodásának foglalkozást tartottak, sőt vendégül is látták őket, *Mint a nagymamánál* címmel.

Dr. Bereczki Ibolya elmondta, hogy a szomszédolás a szívügye, a múzeumi világban divatos a bőrdmúzeum műfaja, a tájházak esetében egy válogatott, nagyobb anyaggal és foglalkozással mintaprojektként is működhet ez a gyakorlat.

Kulik Melinda azt a tapasztalatát említette, hogy a sokadik múzeumpedagógiai projekthez már nehéz új ötletet találni, nagyon hasznos lenne egymással megosztani, hogy hol milyen tematikák valósultak meg sikerrel. Dr. Bereczki Ibolya örömmel reagált a javaslatra, mivel a Tájházigazgatóság által szerkesztett Tájházi Tudástár 4. számát múzeumpedagógiai példatárként tervezik.

Jaszmann Gabriella a fogyatékosággal élők bevonását említette. Budaörsön például vak látogatók számára készítettek speciális helyi süteményt, de rendszeresen mennek hozzájuk a településen élő beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarral rendelkező gyerekek. A testvérrel érkezők kedvezményt kapnak, nyári táborokban jelképes összegért vehetnek részt. Korompainé Mocsnik Marianna a Rozsnyai Gyűjtemény példáját említette, amely Létavértesen a református szeretetotthon területén található, és az idősekkel való kapcsolat részeként négy filmet készítettek régi munkafolyamatokról. Ugyanitt a Jurta Tábor nyári turnusaiban egy-egy napot bevállalnak az otthon lakói.

4. napirendi pont: Határon túli kapcsolatok.

Hegedűsné Majnár Márta felvezetésként elmondta, hogy a szövetség csupán néhány határon túli szervezettel áll informális kapcsolatban, így a Kriza János Társasággal, a Mátyusföldi Muzeológiai Társasággal és a Vajdasági Folklórközponttal. Velük valósultak meg az elmúlt években közös szakmai programok, pályázatok és született egy erdélyi tájházakat bemutató kiadvány is.

Dr. Bereczki Ibolya szerint az erdélyi tájházak sokkal inkább néprajzi gyűjtemények, mint tájházak, a szakmai előbbre lépéshez jelentős forrásra lenne szükség. Kérdés, hogy a határon túli tájházak hálózatosodására magyar kormányzati szándék várható-e. Kultúrstratégiai intézményként a Szabadtéri Néprajzi Múzeum keresi a forrásokat kinti képzésre, nyilvántartási rendszer kialakítására. A Nemzetpolitikai Államtitkársággal történő kapcsolat felvételt a Tájházsövetség kompetenciájaként gondolja.

5. napirendi pont: Kapcsolatok civil szervezetekkel.

Dr. Bereczki Ibolya a Magyar Irodalmi Emlékházak Egyesületével, valamint a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetségével történő formalizált együttműködést javasolta. A részletek egyeztetésére kérte dr. Török Petrával, valamint dr. Cservényák Lászlóval a kapcsolatfelvételt. Fontos előzetesen meghatároznunk, hogy régióként milyen területeken lehet velük együttműködni.

Az elnökség egyhangúlag támogatta elnök asszony javaslatát.

6. napirendi pont: Pályázati lehetőségek.

Dr. Bereczki Ibolya kérte az elnökség segítségét abban, hogy a régiójukat érintő, valamint nemzetiségi témákban eljusson hozzánk minden pályázati lehetőség.

7. napirendi pont: Feladatmegosztás

Dr. Bereczki Ibolya arra kérte a régi és az új elnökségi tagokat is, hogy a saját régiójukban végzett tevékenységen túl a szövetség sokrétű feladataiból is aktívan vegyék ki a részüket. Kapitány Orsolya évek óta végzi a Tájházi Hírlevél szerkesztését, számára is szükséges témák ajánlása, cikkek írása. Jó gyakorlatként említette a Pulszky Társaság önkéntes programját, ők a honlapjukon hirdetnek konkrét tevékenységeket, például pályázatfigyelést, pályázati dokumentáció előkészítését, adminisztrációs segítséget. Próbáljuk meg mi is összegyűjteni mindazokat a feladatokat, amelyekben önkéntesek tudják támogatni a munkánkat.

További napirendi pont, illetve hozzászólás hiányában dr. Bereczki Ibolya elnök megköszönte az elnökség aktív részvételét, s bezárta az elnökségi ülést és a műhelymunkát.

Hegedűsné Majnár Márta

Tartalom

Hegedűsné Majnár Márta: Virtuális tájházi kapunyitás a Községek Hete részeként	3
Korompainé Mocsnik Marianna: Rendkívüli helyzet – új kihívások – ötletes megoldások	5
Ványai Gusztáv: Gémeskút javítás Szent György napjára	8
Hodorics Katalin: A Vilma-ház új kiállítótérrel bővült	12
Hauptman Gyöngyi: A somogyszobi Vilma-ház új kiállításának átadása	14
Spanics Ágnes: Kincsek a padláson	17
Balogh Pál Géza: Építés és közösségépítés a készülő Kóspallagi Tájházban	20
Hegedűsné Majnár Márta: Jegyzőkönyv	26